

Rada
Európskej únie

V Bruseli 21. decembra 2022
(OR. en)

16327/22

ECOFIN 1374
STATIS 74
FIN 1384
UEM 360

SPRIEVODNÁ POZNÁMKA

Od:	Martine DEPREZOVÁ, riaditeľka, v zastúpení generálnej tajomníčky Európskej komisie
Dátum doručenia:	20. decembra 2022
Komu:	Thérèse BLANCHETOVÁ, generálna tajomníčka Rady Európskej únie
Č. dok. Kom.:	COM(2022) 733 final
Predmet:	SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE o uplatňovaní nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/516 z 19. marca 2019 o harmonizácii hrubého národného dôchodku v trhových cenách, ktorým sa zrušuje smernica Rady 89/130/EHS, Euratom a nariadenie Rady (ES, Euratom) č. 1287/2003 (nariadenie o HND)

Delegáciám v prílohe zasielame dokument COM(2022) 733 final.

Príloha: COM(2022) 733 final

V Bruseli 19. 12. 2022
COM(2022) 733 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o uplatňovaní nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/516 z 19. marca 2019 o harmonizácii hrubého národného dôchodku v trhových cenách, ktorým sa zrušuje smernica Rady 89/130/EHS, Euratom a nariadenie Rady (ES, Euratom) č. 1287/2003 (nariadenie o HND)

1. ÚVOD

Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/516 z 19. marca 2019 o harmonizácii hrubého národného dôchodku v trhových cenách, ktorým sa zrušuje smernica Rady 89/130/EHS, Euratom a nariadenie Rady (ES, Euratom) č. 1287/2003 (nariadenie o HND)¹, sa ustanovujú postupy na uľahčenie overovania a v prípade potreby aj na zlepšenie porovnateľnosti, spoľahlivosti a úplnosti odhadov hrubého národného dôchodku (HND) členských štátov. Nariadenie o HND nadobudlo účinnosť 18. apríla 2019.

Pri uplatňovaní Európskeho systému účtov (ESA 95) podľa nariadenia Rady (ES) 2223/96² bol HND základom štvrtého vlastného zdroja Spoločenstva od 1. januára 2002. HND nahradil hrubý národný produkt (HNP), ktorý sa používal na výpočet štvrtého vlastného zdroja pred rokom 2002.

Pri uplatňovaní Európskeho systému účtov (ESA 2010) podľa nariadenia Rady (EÚ) č. 549/2013³ bol HND základom štvrtého vlastného zdroja Spoločenstva od 1. januára 2014.

Nariadeniu o HND predchádzala smernica Rady 89/130/EHS, Euratom⁴ (smernica o HNP) a nariadenie Rady (ES, Euratom) č. 1287/2003⁵, ktoré boli zrušené nadobudnutím účinnosti nariadenia o HND. Smernicou o HNP sa stanovil postup na overovanie a hodnotenie porovnateľnosti, spoľahlivosti a úplnosti HNP vo Výbore pre HNP, v ktorom členské štáty a Komisia úzko spolupracovali v rokoch 1989 až 2003. Podobný postup na overovanie a hodnotenie HND sa stanovil zrušeným nariadením (ES, Euratom) č. 1287/2003 vo Výbore pre HND, v ktorom členské štáty a Komisia úzko spolupracovali v rokoch 2004 až 2019. Pokiaľ ide o údaje na používanie na účely vlastných zdrojov, dosiahla sa dobrá úroveň spoľahlivosti, porovnateľnosti a úplnosti.

Nariadenie o HND vychádza z tohto postupu a upravuje ho tak, aby zohľadňoval HND na účely vlastných zdrojov. Stanovuje sa v ňom formálna expertná skupina, ktorá má Komisii poskytovať pomoc pri postupoch a kontrolách pri výpočte HND na účely vlastných zdrojov. Na tento účel sa zriadila expertná skupina pre HND⁶.

V tejto správe, ktorá sa vyžaduje na základe článku 9 nariadenia o HND, sa uvádza zhrnutie pokroku, ktorý dosiahla Komisia a expertná skupina pre HND pri harmonizácii HND a pri uplatňovaní nariadenia o HND od jeho nadobudnutia účinnosti. V kapitole 2 sa opisujú opatrenia prijaté na zaistenie dodržiavania vymedzenia a výpočtu hrubého národného dôchodku v trhových cenách, ktoré sa stanovujú v nariadení o HND. V kapitole 3 sa opisujú opatrenia prijaté na zabezpečenie včasného prenosu údajov o HND a ďalších informácií členskými štátmi Komisii. V kapitole 4 sa opisujú opatrenia, ktoré prijala Komisia na overenie zdrojov a metód používaných členskými štátmi na výpočet HND. V kapitole 5 sa uvádzajú závery o uplatňovaní nariadenia o HND od jeho nadobudnutia účinnosti.

¹ Ú. v. EÚ L 91, 29.3.2019, s. 19.

² Nariadenie Rady (ES) č. 2223/96 z 25. júna 1996 o Európskom systéme národných a regionálnych účtov v Spoločenstve (Ú. v. ES L 310, 30.11.1996, s. 1).

³ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 549/2013 z 21. mája 2013 o európskom systéme národných a regionálnych účtov v Európskej únii (Ú. v. EÚ L 174, 26.6.2013, s. 1).

⁴ Smernica Rady 89/130/EHS, Euratom z 13. februára 1989 o zosúladiení zostavovania hrubého národného produktu v trhových cenách (Ú. v. ES L 49, 21.2.1989, s. 26).

⁵ Nariadenie Rady (ES, Euratom) č. 1287/2003 z 15. júla 2003 o harmonizácii hrubého národného dôchodku v trhových cenách (nariadenie HND) (Ú. v. EÚ L 181, 19.7.2003, s. 1).

⁶ Rozhodnutie Komisie zo 17. mája 2019, ktorým sa zriaďuje expertná skupina Komisie pre hrubý národný dôchodok (Ú. v. EÚ C 174, 21.5.2019, s. 5).

2. VYMEDZENIE A VÝPOČET HRUBÉHO NÁRODNÉHO DÔCHODKU V TRHOVÝCH CENÁCH

V článku 1 nariadenia o HND sa stanovuje, že HND a hrubý domáci produkt (HDP) sa majú vymedziť v súlade s Európskym systémom účtov 2010 (ESA 2010) ustanoveným nariadením (EÚ) č. 549/2013.

Ako sa stanovuje v článku 1, členské štáty vypočítavajú HDP na základe troch metód: výrobné metódy, výdavkovej metódy a dôchodkovej metódy. Pri výpočte HDP a pri prechode od HDP k HND používali členské štáty koncepcie a definície ESA 2010 od prvého uplatnenia tohto účtovného štandardu v roku 2014.

V súvislosti s uplatňovaním ESA 2010 sa HND overoval v rámci cyklu overovania HND 2016 – 2019. Súčasťou cyklu bolo posilnené overovanie prechodu od koncepcií ESÚ 1995 ku koncepciám ESA 2010 vrátane dôkladných kontrol jednotlivých hlavných koncepčných zmien medzi oboma štandardmi. Cyklus overovania 2016 – 2019 bol úspešne ukončený po nadobudnutí účinnosti nariadenia o HND v roku 2019.

V súvislosti s cyklom overovania HND 2020 – 2024 sa aj naďalej uplatňujú rovnaké koncepcie a definície (ESA 2010) v súlade s článkom 1 nariadenia o HND.

V súvislosti s primeranosťou údajov o HND na používanie na účely vlastných zdrojov, pokiaľ ide o spoľahlivosť, porovnateľnosť a úplnosť, sa podľa potreby uplatňujú ustanovenia článku 10b ods. 4 nariadenia (EÚ, Euratom) č. 609/2014⁷, najmä možnosť vyjadriť výhradu ku kvalite údajov o HND v súvislosti so záležitosťami oznámenými Komisiou alebo členským štátom.

3. PRENOS ÚDAJOV O HND A ĎALŠÍCH INFORMÁCIÍ

Ročný prenos údajov o HND a správ o kvalite údajov o HND

V súlade s článkom 2 nariadenia o HND musia členské štáty vypočítať HND a každý rok do 1. októbra poskytnúť Komisii (Eurostatu) číselné údaje o agregátoch HND a ich zložkách. Táto lehota je zosúladená s koncovým dátumom na prenos ostatných údajov o ročných národných účtoch v rámci programu ESA 2010 na prenos údajov, čím sa uľahčuje príprava všetkých príslušných súborov údajov zo strany členských štátov.

Členské štáty musia poskytnúť agregáty HND a ich zložky v súlade s vymedzením pojmov uvedeným v článku 1 uvedeného nariadenia. Údaje sa majú zaslať za predchádzajúci rok a zároveň sa majú oznámiť akékoľvek zmeny údajov za predošlé roky. Táto požiadavka sa odzrkadľuje vo vzoroch tabuliek na prenos údajov (dotazníky o HND), ktoré pripravuje Eurostat pred každým ročným prenosom údajov.

Každý rok sa na jarnom zasadnutí expertnej skupiny pre HND dohodne spoločná štruktúra dotazníka o HND, ktorý majú používať členské štáty. Členským štátom sa tak má uľahčiť poskytovanie údajov

⁷ Nariadenie Rady (EÚ, Euratom) č. 609/2014 z 26. mája 2014 o metódach a postupe sprístupňovania tradičných vlastných zdrojov a vlastného zdroja založeného na DPH a HND a o opatreniach na zabezpečenie požiadaviek na pokladničnú hotovosť (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L 168, 7.6.2014, s. 39).

o HND. Eurostat zašle každému členskému štátu vzor dohodnutého dotazníka, pričom ho požiada o včasné zaslanie vyplnených tabuliek.

Súčasťou dotazníka sú aj dodatočné tabuľky a vzorce, ktoré pomáhajú kontrolovať konzistentnosť poskytnutých údajov a predchádzať možným chybám alebo ich odhaľovať. Okrem toho sú k dotazníku pripojené podrobné pokyny o tom, ako ho správne vyplniť. Tieto opatrenia do veľkej miery pomáhajú harmonizovať a ďalej zlepšovať údaje, ktoré členské štáty predkladajú Eurostatu.

Na základe nariadenia o HND majú členské štáty povinnosť zaslať Eurostatu aj výročnú správu o kvalite svojich údajov o HND (článok 2 ods. 3). Hlavným účelom tejto správy je poskytnúť Komisii informácie o zmenách, ktoré sa od predchádzajúceho prenosu údajov o HND vykonali v zdrojoch a metódach, ktoré sa používajú na zostavovanie agregátov HND a ich zložiek. Na jarnom zasadnutí expertnej skupiny pre HND sa dohodne aj spoločný obsah a formát tejto správy. Tento postup sa uplatňuje už mnoho rokov, takže správy majú vo všeobecnosti dobrú kvalitu a poskytujú Komisii a expertnej skupine pre HND potrebné podkladové informácie na posúdenie údajov členských štátov o HND a ich revíziu.

Členské štáty zasielajú príslušné údaje v dotazníku o HND spolu so správou o kvalite údajov o HND elektronicky jednotnému kontaktnému miestu Eurostatu na zasielanie údajov (prostredníctvom vyhradenej platformy EDAMIS).

Keďže nariadenie o HND je právny akt s významom pre EHP, rovnakým spôsobom ako členské štáty EÚ zasielajú údaje o HND aj krajiny EZVO⁸. Okrem toho sa v súlade s dohodou o vystúpení Spojeného kráľovstva z Európskej únie⁹ uplatniteľné právo EÚ týkajúce sa vlastných zdrojov EÚ v súvislosti s rozpočtovými rokmi do roku 2020 naďalej uplatňuje na Spojené kráľovstvo aj po 31. decembri 2020, a to aj vtedy, keď sa majú príslušné vlastné zdroje po tomto dátume. sprístupniť, opraviť alebo podrobiť úpravám. Preto aj Spojené kráľovstvo zasiela údaje o HND za obdobie do roku 2020 v súlade s nariadením o HND.

V roku 2019 všetky krajiny až na jednu (išlo o členský štát EÚ) zaslali svoje údaje o HND za rok 2019 pred 1. októbrom, teda v súlade so stanovenou lehotou. Posledný členský štát zaslal údaje 1. októbra.

V roku 2020 všetky krajiny okrem jednej (išlo o krajinu EZVO) zaslali svoje údaje o HND za rok 2020 pred 1. októbrom, teda v súlade so stanovenou lehotou. Posledná krajina EZVO zaslala svoj dotazník o HND 15. októbra a správu o kvalite 28. októbra.

V roku 2021 všetkých 32 krajín zaslalo svoje údaje o HND za rok 2021 v súlade s lehotou pred 1. októbrom.

V roku 2022 všetkých 32 krajín okrem jednej (krajina EZVO) zaslalo svoje údaje o HND za rok 2022 pred 1. októbrom, teda v súlade so stanovenou lehotou. Posledná krajina EZVO zaslala v súlade s lehotou len svoj dotazník o HND.

Súpis k HND

⁸ Lichtenštajnsko má výnimku, pokiaľ ide o vykonávanie nariadenia o HND; napriek tomu však ročný dotazník o HND zasiela.

⁹ Dohoda o vystúpení Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z Európskej únie a z Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (Ú. v. EÚ C 384 I, 12.11.2019, s. 1).

Zatiaľ čo účelom správy o kvalite je poskytnúť aktualizované informácie o zmenách v metodike a údajoch o HND členského štátu, úplný podrobný prehľad metód a zdrojov, ktoré slúžia na výpočet konečných odhadov HND, sa uvádza v súpisoch zdrojov a metód použitých na tvorbu agregátov HND a ich zložiek. Tieto súpisy sú základom hodnotenia kvality údajov o HND členského štátu zo strany Eurostatu z hľadiska porovnateľnosti, spoľahlivosti a úplnosti.

Podľa článku 3 nariadenia o HND sú členské štáty povinné poskytnúť Eurostatu súpis k HND. Takisto sa v tomto článku uvádza, že Komisia musí stanoviť prostredníctvom vykonávacích aktov štruktúru a detaily súpisu v súlade s ESA 2010, ako aj časový harmonogram jeho aktualizácie a prenosu. V článku 3 sa ďalej stanovuje, že predmetné vykonávacie akty nesmú spôsobovať vznik výrazných dodatočných nákladov, keďže ich dôsledkom by mohlo byť neprimerané a neopodstatnené zaťaženie členských štátov. Súpis má byť navyše v súlade s ESA 2010 a malo by sa predísť duplicite a nadmernému zaťaženiu.

Tieto aspekty rieši vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2020/1546¹⁰, ktoré bolo prijaté v nadväznosti na uvedené ustanovenia, a usmernenie týkajúce sa súpisu k HND, na ktorom sa dohodla expertná skupina pre HND. Pokiaľ ide o štruktúru súpisov, v nariadení (EÚ) 2020/1546 sa najmä stanovuje, že súpisy majú pozostávať z 10 kapitol a procesných tabuliek k HND. Jednotlivé kapitoly súpisu sa týkajú týchto otázok:

- Kapitola 1 Prehľad systému účtov
- Kapitola 2 Politika revízií a harmonogram revidovania a finalizácie odhadov. Väčšie revízie od poslednej verzie súpisu k HND
- Kapitola 3 Výrobná metóda
- Kapitola 4 Dôchodková metóda
- Kapitola 5 Výdavková metóda
- Kapitola 6 Postup pri bilancovaní alebo integrovaní a validácia odhadov
- Kapitola 7 Prehľad úprav na zabezpečenie úplnosti
- Kapitola 8 Prechod z hrubého domáceho produktu (HDP) na HND
- Kapitola 9 Použité hlavné klasifikácie
- Kapitola 10 Použité hlavné zdroje údajov

Súpisy k HND obsahujú ako prílohu procesné tabuľky s numerickými informáciami o výsledkoch všetkých za sebou nasledujúcich fáz procesu zostavovania HND, a to od štatistických zdrojov cez rôzne úpravy až po konečné údaje o národných účtoch. Obsahujú aj numerické informácie o relatívnej veľkosti jednotlivých druhov použitých zdrojov a vykonaných úprav v uvedenom procese zostavovania a odkazy na príslušné kapitoly súpisu k HND.

V usmernení týkajúcom sa súpisu k HND, ktoré bolo vypracované v úzkej spolupráci s expertnou skupinou pre HND a v ktorom sa odzrkadľujú detaily stanovené v nariadení (EÚ) 2020/1546, sa

¹⁰ Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2020/1546 z 23. októbra 2020, ktorým sa stanovuje štruktúra a detaily popisu zdrojov a metód na tvorbu agregátov hrubého národného dôchodku a ich zložiek v súlade s Európskym systémom účtov (ESA 2010) (Ú. v. EÚ L 354, 26.10.2020, s. 1).

vymedzuje podrobná štruktúra a požiadavky na obsah jednotlivých kapitol. Poskytuje členským štátom aj návod na vypracovanie kvalitného súpisu tým, že sa v ňom zdôrazňujú hlavné zásady a aspekty, ktorým je v danom procese potrebné venovať mimoriadnu pozornosť. Obsahuje aj ustanovenia týkajúce sa výberu referenčného roka a predkladania súpisu k HND a jeho následných aktualizácií.

Pri tvorbe usmernenia týkajúceho sa súpisu k HND sa náležitá pozornosť venovala potrebe predchádzať duplicitu a nadmernému zaťaženiu v rámci opisu a pri používaní pojmov a definícií ESA 2010. Okrem toho sa v aktualizácii usmernenia k cyklu overovania HND 2020 – 2024 zaviedli len obmedzené zmeny tam, kde sa považovalo za potrebné upraviť existujúce požiadavky alebo poskytnúť dodatočné usmernenie.

Lehota na zaslanie súpisu k HND na základe nariadenia (EÚ) 2020/1546 bola do 31. decembra 2021. Väčšina členských štátov zaslala svoj súpis k HND v stanovenej lehote. Komisia vyjadrila všeobecnú výhradu voči piatim členským štátom z dôvodu oneskoreného zaslania súpisu k HND. V prípade štyroch z týchto členských štátov bola všeobecná výhrada následne stiahnutá po tom, ako predložili svoje príslušné súpisy k HND.

Priamo po zaslaní súpisov k HND a procesných tabuliek vykonal Eurostat počiatočnú všeobecnú analýzu ich úplnosti a konzistentnosti v rámci postupu hodnotenia rizika v súvislosti s HND. Touto kontrolou sa nezistili závažné nedostatky, ktoré by bránili podrobnému overeniu súpisov k HND počas cyklu 2020 – 2024.

Keďže postupy a základné štatistiky na zostavenie konečných údajov o HDP a HND sa významne nemenia medziročne, ale iba počas väčších revízií v dlhších časových intervaloch, nie je potrebné súpisy k HND prepracovávať každý rok. V nariadení (EÚ) 2020/1546 sa stanovuje, že ďalšie aktualizácie súpisu k HND sa majú vykonať a zaslať Eurostatu do 12 mesiacov po každej dôležitej zmene zdrojov alebo metód na zostavenie HND. Súpis k HND sa v každom prípade musí aktualizovať aspoň každých päť rokov.

4. POSTUPY A KONTROLY PRI VÝPOČTE HND

Expertná skupina pre hrubý národný dôchodok

V súlade s článkom 4 nariadenia o HND musí Komisia zriadiť formálnu skupinu odborníkov zloženú zo zástupcov všetkých členských štátov, ktorej predsedá zástupca Komisie. Úlohou tejto expertnej skupiny je:

- poskytovať Komisii poradenstvo a vyjadrovať stanoviská v súvislosti s porovnateľnosťou, so spoľahlivosťou a s úplnosťou výpočtov HND,
- preskúmavať otázky vykonávania tohto nariadenia a
- vydávať výročné stanoviská týkajúce sa primeranosti údajov o HND, ktoré predložili členské štáty na účely vlastných zdrojov.

Krátko po nadobudnutí účinnosti nariadenia o HND prijala Komisia 17. mája 2019 rozhodnutie o zriadení expertnej skupiny Komisie pre hrubý národný dôchodok¹¹. Expertná skupina pre HND prvýkrát zasadala v máji 2019 a prijala svoj rokovací poriadok. Odvtedy expertná skupina pre HND pravidelne zasadá dvakrát ročne, na jar a na jeseň. Od nadobudnutia účinnosti nariadenia o HND sa

¹¹ Rozhodnutie Komisie zo 17. mája 2019, ktorým sa zriaďuje expertná skupina Komisie pre hrubý národný dôchodok (Text s významom pre EHP) (C/2019/3651. Ú. v. EÚ C 174, 21.5.2019, s. 5 – 8).

uskutočnilo osem pravidelných zasadnutí expertnej skupiny pre HND (do novembra 2022). Expertná skupina pre HND sa zišla aj na troch *ad hoc* zasadnutiach v súvislosti s otázkou globalizácie.

Komisia (Eurostat) môže na základe mandátu vymedzeného Komisiou zriaďovať v rámci expertnej skupiny pre HND podskupiny na preskúmanie osobitných otázok týkajúcich sa HND.

V novembri 2019 zriadil Eurostat podskupinu so zameraním na podvody s DPH založené na chýbajúcom obchodnom subjekte. Cieľom tejto podskupiny je výmena postupov, diskusia o zdrojoch a metódach a príprava odporúčaní vzhľadom na ďalšie zaistenie porovnateľnosti pri riešení podvodov s DPH založených na chýbajúcom obchodnom subjekte. Činnosť tejto podskupiny sa skončila v novembri 2020 schválením jej záverečnej správy expertnou skupinou pre HND.

V júni 2020 zriadil Eurostat podskupinu so zameraním na úplnosť. Cieľom tejto skupiny je skúmať osobitné otázky v oblasti úplnosti s cieľom zaistiť ešte väčšiu úplnosť údajov o HND, vymieňať si postupy a vytvárať praktické usmernenia, ktorými sa má zaistiť lepšia porovnateľnosť úprav v oblasti úplnosti. Činnosť tejto podskupiny stále prebieha a jej dokončenie je plánované v roku 2023.

Formálne stanovisko týkajúce sa primeranosti údajov o HND na účely vlastných zdrojov

V článku 4 nariadenia o HND sa takisto stanovuje, že expertná skupina pre HND má vydávať výročné stanoviská týkajúce sa primeranosti údajov o HND, ktoré predložili členské štáty na účely vlastných zdrojov. Na tento účely sa expertnej skupine pre HND na jej jesenných zasadnutiach predkladá na preskúmanie dokument vypracovaný Eurostatom, ktorý obsahuje zaslané údaje o HND a súhrnné správy o kvalite. V prílohe k tomuto stanovisku uvádza Eurostat v stručnej podobe niektoré kvantitatívne a kvalitatívne informácie o hlavných výsledkoch overenia.

Od nadobudnutia účinnosti nariadenia o HND expertná skupina pre hrubý národný dôchodok každý rok úspešne prijala stanovisko, ktoré potvrdzuje, že údaje predložené členskými štátmi a Spojeným kráľovstvom v dotazníkoch o HND sú primerané na účely vlastných zdrojov. Po stanovení primeranosti údajov sa stanovisko spolu s údajmi zašle Generálnemu riaditeľstvu pre rozpočet. Tento proces prebieha hladko a umožňuje GR pre rozpočet včas vypočítať rozpočtové príspevky jednotlivých krajín na základe vlastných zdrojov založených na HND.

Model overovania

Zdroje a metódy, ktoré členské štáty používajú na výpočet HND a ktoré sú opísané v súpisoch k HND, má overovať Komisia (Eurostat) na základe modelu overovania. V článku 5 nariadenia o HND sa stanovuje, že tento model má vypracovať Komisia v úzkej spolupráci s expertnou skupinou pre HND. Takýto model pre cyklus overovania HND 2020 – 2024, založený na modeli, ktorý sa úspešne použil v cykle overovania HND 2016 – 2019, vypracoval Eurostat a schválila ho expertná skupina pre HND na svojich zasadnutiach v roku 2020 a 2021. Všetky jeho príslušné prvky sú opísané v rámcových dokumentoch, z ktorých tento model pozostáva¹².

Okrem dokumentu GNIG/121 „Prehľad modelu overovania HND na účely vlastných zdrojov“, v ktorom sa uvádza prehľad celého modelu, sa pre cyklus overovania HND 2020 – 2024 GNI vypracovali aj tieto rámcové dokumenty:

¹² Rámcové dokumenty sú dostupné na verejnom sídle expertnej skupiny pre HND: <https://circabc.europa.eu/ui/group/7eb29b7b-33b0-4c9f-851b-e370277bb9e5>.

- usmernenie týkajúce sa súpisu k HND podľa ESA 2010 – usmernenia k vypracovaniu súpisu k HND podľa ESA 2010 a zostaveniu procesných tabuliek k HND (GNIG/068 rev. 1),
- dotazník na posúdenie súpisu k HND (GIAQ) (GNIG/099),
- usmernenia k postupu priameho overovania v rámci overovania súpisov členských štátov k HND (GNIG/100),
- poznámka k výhradám týkajúcim sa HND (GNIG/101),
- poznámka k prahová hodnota významnosti (GNIG/102),
- usmernenia k dokumentácii (GNIG/122) a
- model posudzovania rizika na overovanie HND na účely vlastných zdrojov (GNIG/130).

Model obsahuje ročné overenie údajov zaslaných v dotazníkoch o HND a v správach o kvalite a viacročné overovanie štatistických zdrojov a metód použitých na výpočet HND.

Každoročná časť procesu overovania zahŕňa overenie údajov zaslaných v dotazníkoch o HND a v správach o kvalite. Eurostat kontroluje dotazníky o HND okrem iného z hľadiska formálnej a numerickej správnosti uvedených tabuliek, konzistentnosti údajov v priebehu času a ich konzistentnosti so zverejnenými údajmi o národných účtoch. Revízie opísané v správe o kvalite sa overujú okrem iného z hľadiska spoľahlivosti, kvality použitých zdrojov a metód, zladenia celkovej revízie s jednotlivými revíziami a konzistentnosti s predchádzajúcimi oznámenými zmenami. Členské štáty môžu byť požiadané, aby prípadne poskytli objasnenia k údajom a správe o kvalite a aby zaslali opravy. Tento proces vedie k prijatiu uvedeného stanoviska zo strany expertnej skupiny pre HND, pokiaľ ide o primeranosť údajov o HND na účely vlastných zdrojov.

Viacročná časť procesu overovania zahŕňa overovanie štatistických zdrojov a metód použitých na výpočet HND. Uskutočňuje sa harmonizovaným spôsobom pre všetky členské štáty a vykonáva sa v rámci viacročných cyklov overovania, ktoré zabezpečujú štruktúrovaný a koherentný rámec overovania. Po príprave súboru rámcových dokumentov má cyklus tieto hlavné fázy: predloženie súpisov k HND a procesných tabuliek; posúdenie rizika; administratívne kontroly súpisov a procesných tabuliek; porovnanie prierezových otázok medzi krajinami; informatívne návštevy týkajúce sa HND; priame overovania; stanovenie akčných bodov a vyjadrenie výhrad.

Súpisy k HND a procesné tabuľky sú hlavné referenčné dokumenty, ktoré sa používajú vo všetkých fázach viacročného procesu overovania. Eurostat ich kontroluje pomocou dotazníka na posúdenie súpisu k HND schváleného expertnou skupinou pre HND a vykonávaním priamych overovaní vybratých oblastí zostavenia údajov. Dotazník je komplexný overovací a dokumentačný nástroj. Jeho štruktúra je úzko zosúladená so štruktúrou usmernenia týkajúceho sa súpisu k HND. Dotazník sa zameriava najmä na overenie súladu opísaných zdrojov a metód s požiadavkami ESA 2010, so súvisiacimi právnymi predpismi a s metodickými usmerneniami. V priebehu rokov tieto nástroje dobre plnia svoj účel, pričom sa nimi zabezpečuje systematická, konzistentná a spravodlivá analýza súpisov k HND a procesných tabuliek.

Niektoré oblasti národných účtov – identifikované v posúdení rizika – sa považujú za oblasti s vysokým rizikom v prípade všetkých členských štátov. Vyžaduje sa pri nich podrobná porovnávací analýza riešení, ktoré jednotlivé krajiny uplatňujú. V niektorých prípadoch môžu vyžadovať aj dohodu o koncepčných aspektoch v expertnej skupine pre HND. Tieto otázky sa overujú jednotne v rámci všetkých krajín prostredníctvom porovnaní medzi jednotlivými krajinami. V cykle overovania 2016 – 2019 dokončil Eurostat rozsiahly program porovnaní viacerých prierezových otázok medzi krajinami. Týkalo sa to otázok, ako je úplnosť, bilancovanie HDP, služby obytných jednotiek, finančné služby (vrátane nepriamo meraných služieb finančného sprostredkovania), globálna

produkcia, platobná bilancia a zmeny medzi ESÚ 1995 a ESA 2010. Porovnanie medzi jednotlivými krajinami, pokiaľ ide o úplnosť, globálnu produkciu, platobnú bilanciu a zmeny medzi ESÚ 1995 a ESA 2010, boli ďalej rozdelené do podrobnejších oblastí. Celkovo sa uskutočnilo 16 porovnaní medzi krajinami, pričom prispeli k väčšej istote, pokiaľ ide o kvalitu zdrojov a metód použitých na zostavenie príslušných oblastí. Ďalšie dve analýzy na základe porovnania medzi krajinami sa uskutočňujú v cykle overovania 2020 – 2024.

V nariadení o HND sa stanovuje, že model overovania HND by mal byť založený na zásadách vzájomného hodnotenia a nákladovej efektívnosti. Sú to teda hlavné zásady, ktorými sa riadi činnosť overovania HND, pričom sa uplatňujú v celom procese overovania.

Vzájomné hodnotenie pri overovaní HND sa prejavuje aktívnym zapojením členských štátov do činnosti overovania, a to v rámci expertnej skupiny pre HND, ako aj účasťou na informatívnych návštevách týkajúcich sa HND. S cieľom uľahčiť uplatňovanie zásady vzájomného hodnotenia zaistil Eurostat transparentnosť procesu overovania tým, že všetku príslušnú dokumentáciu sprístupnil expertnej skupine pre HND. Jej súčasťou sú súpisy k HND a procesné tabuľky a všetky výsledky procesu overovania, pokiaľ ide o správy o návštevách a opatrenia, zoznam identifikovaných nepodstatných záležitostí a správy o pokroku a záverečné správy týkajúce sa prierezových otázok overovaných prostredníctvom porovnania medzi krajinami, aktuálny stav výhrad a (pre cyklus overovania HND 2020 – 2024) všetky listy, ktorými sa vyjadrujú a sťahujú výhrady k HND.

Pokiaľ ide o uplatňovanie nákladovej efektívnosti, v modeli overovania HND sa to prejavuje dvoma spôsobmi; po prvé prostredníctvom posudzovania rizika a po druhé uplatňovaním prahovej hodnoty významnosti. Komplexný model posudzovania rizika na overovanie HND na účely vlastných zdrojov bol vyvinutý v úzkej spolupráci s expertnou skupinou pre HND, ktorá ho aj schválila. Jeho výsledkom je štruktúrovanie procesu overovania a zameranie činností overovania na oblasti, v ktorých sa prejavuje pomerne vysoká úroveň rizika. Komisia sa domnieva, že používaním tohto nástroja sa proces zjednodušil a stal sa nákladovo efektívnejším.

Pri posudzovaní potenciálneho rozsahu a významnosti konkrétnych činností alebo transakcií zahŕňa zásada nákladovej efektívnosti uplatňovanie prahovej hodnoty významnosti. Expertná skupina pre HND schválila na tento účel prahovú hodnotu vo výške 0,1 % HND. Prahová hodnota významnosti sa berie do úvahy v rámci celého procesu overovania, do popredia sa však dostáva pri zavádzaní a rušení akčných bodov a vyjadrovaní a sťahovaní výhrad.

Delegované akty a vykonávacie akty

V článku 5 nariadenia o HND sa stanovuje, že Komisia má prijať delegované akty, ktorými sa určí zoznam záležitostí, ktoré sa majú riešiť v jednotlivých cykloch overovania s cieľom zabezpečiť spoľahlivosť, úplnosť a čo najvyššiu mieru porovnateľnosti údajov o HND, a to v súlade s ESA 2010. Komisia má ďalej stanoviť prostredníctvom vykonávacích aktov konkrétne opatrenia s cieľom dosiahnuť väčšiu porovnateľnosť, spoľahlivosť a úplnosť údajov o HND, a to na základe uvedeného zoznamu záležitostí.

Komisia prijala delegované nariadenie (EÚ) 2020/2147¹³, ktorým sa dopĺňa nariadenie (EÚ) 2019/516 tým, že sa určuje zoznam záležitostí, ktoré sa majú riešiť v jednotlivých cykloch overovania. Uvádžajú sa v ňom tieto témy:

¹³ Delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2020/2147 z 8. októbra 2020, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/516 tým, že sa určuje zoznam záležitostí, ktoré sa majú riešiť v jednotlivých cykloch overovania (Text s významom pre EHP) (Ú. v. EÚ L 428, 18.12.2020, s. 9).

- vymedzenie geografického územia,
- zásady odhadu služieb obytných jednotiek,
- spôsob zaznamenávania vrátenia DPH,
- opatrenia týkajúce sa úplnosti a
- spôsob zaznamenávania nevybranej DPH.

Tieto záležitosti sa primerane zohľadnili v modeli overovania, keďže ich relevantné aspekty boli zodpovedajúcim spôsobom spracované v rámcových dokumentoch (napr. v usmernení týkajúcom sa súpisu k HND, v dotazníku na posúdenie súpisu k HND a v modeli posudzovania rizika).

Na základe uvedeného zoznamu Komisia stanovila prostredníctvom vykonávacích aktov konkrétne opatrenia s cieľom dosiahnuť väčšiu porovnateľnosť, spoľahlivosť a úplnosť údajov o HND pre prvé tri záležitosti:

- vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2021/1947 o vymedzení geografického územia členských štátov¹⁴,
- vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2021/1949 o zásadách odhadu služieb obytných jednotiek¹⁵ a
- vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2021/1948 o spôsobe zaznamenávania vrátenia DPH nezdaniteľným osobám a zdaniteľným osobám, pokiaľ ide o činnosti oslobodené od dane¹⁶.

Vykonávacie akty pre zvyšné dve záležitosti (opatrenia týkajúce sa úplnosti, spôsob zaznamenávania nevybranej DPH) sa pripravujú.

Informatívne návštevy týkajúce sa HND

V článku 6 nariadenia o HND sa stanovuje, že Komisia (Eurostat), ak je to vhodné, môže vykonať informatívne návštevy v členských štátoch¹⁷ týkajúce sa HND. Účelom informatívnych návštev týkajúcich sa HND je overenie kvality agregátov HND a ich zložiek, ako aj overenie súladu

¹⁴ Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2021/1947 z 10. novembra 2021 o vymedzení geografického územia členských štátov na účely nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/516 o harmonizácii hrubého národného dôchodku v trhových cenách (nariadenie o HND) a o zrušení rozhodnutia Komisie 91/450/EHS, Euratom a nariadenia Komisie (ES) č. 109/2005 (Text s významom pre EHP) (Ú. v. EÚ L 398, 11.11.2021, s. 1).

¹⁵ Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2021/1949 z 10. novembra 2021 o zásadách odhadu služieb obytných jednotiek na účely nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/516 o harmonizácii hrubého národného dôchodku v trhových cenách (nariadenie o HND) a o zrušení rozhodnutia Komisie 95/309/ES, Euratom a nariadenia Komisie (ES) č. 1722/2005 (Text s významom pre EHP) (Ú. v. EÚ L 398, 11.11.2021, s. 6).

¹⁶ Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2021/1948 z 10. novembra 2021 o spôsobe zaznamenávania vrátenia DPH nezdaniteľným osobám a zdaniteľným osobám, pokiaľ ide o činnosti oslobodené od dane, na účely nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/516 o harmonizácii hrubého národného dôchodku v trhových cenách (nariadenie o HND) a o zrušení rozhodnutia Komisie 1999/622/ES, Euratom a nariadenia Komisie (ES, Euratom) č. 116/2005 (Text s významom pre EHP) (Ú. v. EÚ L 398, 11.11.2021, s. 4).

¹⁷ Informatívne návštevy týkajúce sa HND sa môžu uskutočniť aj v Spojenom kráľovstve a krajinách EZVO.

s ESA 2010. Návštevy sa preto zameriavajú na zhromaždenie dodatočných informácií, ktoré sú potrebné na identifikovanie možných nedostatkov súpisu k HND alebo štatistických zdrojov a metód použitých na výpočet HND a jeho zložiek. Súčasťou informatívnych návštev týkajúcich sa HND môžu byť aj priame overovania častí zostavenia údajov o HND. Hlavnými cieľmi priameho overovania je overiť, či opis zdrojov a metód v súpise k HND primerane odzrkadľuje skutočne použitý postup pri zostavení a či základné údaje uvedené v zdrojoch boli vhodným spôsobom prevedené na údaje o národných účtoch, ktoré členské štáty poskytli na účely vlastného zdroja HND. Výsledkom informatívnej návštevy týkajúcej sa HND je správa (ktorú Eurostat predkladá expertnej skupine pre HND) s akčnými bodmi, ktoré majú vykonať členské štáty s cieľom zaviesť metodické zmeny, opraviť chyby v zostavovaní alebo objasniť či doplniť informácie obsiahnuté v súpise k HND.

Minimálny počet návštev týkajúcich sa HND v určitom členskom štáte počas cyklu overovania sa stanovuje na základe výsledkov posudzovania rizika. Spravidla sa v každom členskom štáte počas cyklu overovania uskutoční aspoň jedna informatívna návšteva týkajúca sa HND.

Od nadobudnutia účinnosti nariadenia o HND 18. apríla 2019 uskutočnil Eurostat (do októbra 2022) v členských štátoch a Spojenom kráľovstve 19 informatívnych návštev týkajúcich sa HND. Vďaka veľmi dobrej spolupráci s členskými štátmi sa to podarilo napriek náročným okolnostiam súvisiacim s pandemiou COVID-19. Eurostat systematicky pozýval odborníkov v oblasti národných účtov, ktorí zastupovali národné štatistické úrady iných členských štátov, aby sa zúčastnili na návštevách týkajúcich sa HND. Jedenásť z 19 návštev sa preto uskutočnilo s účasťou odborníkov v oblasti národných účtov z iných členských štátov, čím sa prispelo k naplneniu zásady vzájomného hodnotenia, ktorou sa riadi proces overovania HND.

Preskúmanie overovaní Komisie Európskym dvorom audítorov

Prácu Komisie na overovaní údajov členských štátov o HND každý rok dôkladne preskúmal Európsky dvor audítorov. Okrem toho existujú osobitné správy o výkonnosti týkajúce sa viacročných overovaní. Pokiaľ ide o HND na účely vlastných zdrojov, podrobný opis činností Európskeho dvora audítorov sa uvádza v jeho výročných správach o plnení rozpočtu EÚ.

5. ZÁVERY

Hrubý národný dôchodok je základom pre výpočet najväčšej časti vlastných zdrojov vo všeobecnom rozpočte EÚ a správne uplatňovanie nariadenia o HND má v tejto súvislosti mimoriadny význam. Vzhľadom na to je správne uplatňovanie definícií a účtovných pravidiel ESA 2010, ktoré je predpokladom kvalitných údajov o HND, zásadné z hľadiska kvality národných účtov ako celku. Istota, pokiaľ ide o spoľahlivosť, porovnateľnosť a úplnosť údajov o HND, ktorá sa získala na základe overovaní vykonaných Komisiou podľa ustanovení nariadenia o HND, tak prispieva k presnejším ekonomickým analýzám a informovanejšej tvorbe hospodárskej politiky na základe údajov o národných účtoch.

Súčasný model overovania HND na účely vlastných zdrojov vo veľkej miere vychádza z postupov zavedených v minulosti pri uplatňovaní smernice Rady 89/130/EHS, Euratom a nariadenia Rady (ES, Euratom) č. 1287/2003. Od nadobudnutia účinnosti nariadenia (EÚ) 2019/516 sa model overovania ďalej vyvíjal, pričom sa zohľadňovali príslušné ustanovenia nariadenia o HND vrátane ustanovení týkajúcich sa zásad vzájomného hodnotenia a nákladovej efektívnosti a využívali sa dosiahnuté výsledky predchádzajúcich cyklov overovania HND. V dôsledku toho sa zaviedol formalizovaný rámec overovania, ktorým sa zaisťuje dôsledný a komplexný, no pritom flexibilný proces overovania.

Prijali sa aj opatrenia na zaistenie včasného a harmonizovaného prenosu údajov o HND a na zlepšenie a aktualizovanie dokumentácie, pokiaľ ide o zdroje a metódy použité na výpočet HND a jeho zložiek.

Vďaka týmto opatreniam sa dosiahol značný pokrok pri preskúmaní a kontrolách výpočtov HND, a to v ročných aj viacročných overovaniach.

Prijali sa príslušné delegované a vykonávacie akty požadované na základe nariadenia. Priebežne sa pracuje na zohľadnení ďalších potenciálnych záležitostí s cieľom ďalej zlepšiť porovnateľnosť, spoľahlivosť a úplnosť údajov o HND.

Komisia vyčlenila značné zdroje na zaistenie riadneho vykonávania nariadenia o HND. Bezproblémové uplatňovanie nariadenia bolo možné aj vďaka veľmi dobrej spolupráci medzi Komisiou a členskými štátmi. Prejavilo sa to počas práce expertnej skupiny pre HND, ktorá bola zriadená na to, aby poskytovala Komisii pomoc pri preskúmaní záležitostí týkajúcich sa vykonávania nariadenia o HND, ale aj pri informatívnych návštevách týkajúcich sa HND.

V nasledujúcich rokoch bude Komisia a expertná skupina pre HND pokračovať v úsilí o udržanie vysokej kvality údajov o HND a o ďalšie zlepšovanie ich porovnateľnosti, spoľahlivosti a úplnosti.